

Adam „Zeszyty Prasoznawcze”
RUTA Rocznik 56 (2013), nr 1, 2–4

Media Research Issues 2013 No. 1 and 2–4

Redakcja Kwartalnika Ośrodka Badań Prasoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego od połowy 2012 roku deklaruje, iż pierwotną wersją czasopisma jest wersja online zamieszczana w Internecie — początkowo na stronie: www.wuj.pl w dziale Czasopisma, a od numeru 2 (214) z 2013 roku na stronie: www.ejournals.eu/Zeszyty-Prasoznawcze. Nadal jednak ukazuje się tradycyjna, papierowa edycja „Zeszytów Prasoznawczych” w nakładzie 150 egzemplarzy (taką liczbę egzemplarzy ujawniono w zesz. 1). W 2013 roku wydano dwa woluminy: zesz. 1 (213) poświęcony prof. Tomaszowi Gobanowi-Klasowi oraz łączony zesz. 2–4 (214–216), w którym zamieszczono wybór tekstów — rozpraw i artykułów. Jak pisze Redaktor Naczelny pisma prof. Wojciech Kajtoch: „Czasopismo o ponadpięćdziesięcioletniej tradycji nie może jednak zrezygnować z tradycyjnej, papierowej formy. Trzeba na bieżąco dbać o obecność w bibliotecznych zbiorach, umożliwiać prenumeratorom i zbieraczom uzupełnianie kolekcji o nowe numery. Ponadto wciąż zdarzają się czytelnicy preferujący lekturę tradycyjną, chcący poczuć w rękach egzemplarz; czytelnicy, dla których «jeśli nie ma czegoś na papierze, to nie ma tego w ogóle»”¹.

Ponieważ piszący te słowa w zasadzie zgadza się z opinią Redaktora „Zeszytów” (choć czytuje, i to sporo, w Sieci), postanowił przybliżyć czytelnikom RHPP wersją drukowaną kwartalnika OBP. Całkowita objętość 56. rocznika pisma to 498 stron, na których opublikowano 27 artykułów i materiałów autorskich w czterech działach: *Rozprawy i artykuły* (13 tekstów), *Media na świecie* (7 tekstów), *Z historii*

¹ W. Kajtoch, *Od redaktora*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2013, zesz. 2–4 (214–216), s. VII.

mediów (2 teksty) oraz *Materiały* (5 tekstów). Ponadto w dziale *Recenzje, omówienia, noty* pojawił się trzy teksty, zaś w *Kronice naukowej, sprawozdaniach i przeglądach* zamieszczono cztery tego rodzaju materiały.

Pierwszy zeszyt otwiera słowo *Od redaktora*, w dziale *Rozprawy i artykuły* zamieszczono pięć tekstów ściśle związanych z osobą i tematyką badawczą podejmowaną przez obchodzącego 70. rocznicę urodzin Profesora Tomasza Gobana-Klasa. Warto dodać, że Jubilat był blisko związany z „Zeszytami” i krakowskim Ośrodkiem Badań Prasoznawczych, gdzie pracował w latach 1972–1987, będąc przez wiele lat zastępcą dyrektora ds. badań (sekretarzem naukowym), a od 1996 roku kieruje Katedrą Komunikowania i Mediów Społecznych na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Pierwszy z artykułów, autorstwa samego Jubilata, **Tomasza Gobana-Klasa**, nosi tytuł *Nauki o mediach. Prekursorzy — ojcowie założyciele — medioznawcy i mediolodzy*. Autor, odnosząc się do decyzji ministerialnej z 2011 roku o wyodrębnieniu nauki o mediach jako nowej dyscypliny nauk społecznych, podjął próbę przybliżenia jej początków, rozwoju i czasów współczesnych. Nauki o mediach, jak wiele innych dyscyplin, szukają swych korzeni w filozofii greckiej — naukach Arystotelesa i Platona. Dalej Goban-Klas wywodzi współczesne medioznawstwo z bibliologii i prasoznawstwa, przypominając pierwszą placówkę naukowo-badawczą, jaka był lipski Instytut für Zeitungswissenschaft w 1916 roku. Przypomniał amerykańskich ojców założycieli: Lasswella, Lewina, Hovlanda i Lazarsfelda oraz stworzone przez nich cztery podstawowe podejścia, za Berelsonem zaś wymienił sześć pomniejszych podejść badawczych. Wśród twórców teorii ogólnej, spekulatywnej podniósł zasługi Marshalla McLuhana z jego słynnym dziełem *Zrozumieć media* oraz jego uczniów Derricka de Kerckhove i Paula Levinsona. Przybliżył też postać Jima Banistera i jego próbę klasyfikacji mediów. Wspomniał wreszcie o myślicielach, których nazywa mediologami, m.in. Friedrichu Kittlerze, Niklasie Luhmannie, czy takich badaczach, jak: Jean Baudrillard, Stig Hjarvard, czy Friedrich Krotz. Na zakończenie T. Goban-Klas poparł apel Soni Livinston, aby nie utrzymywać sztywnych granic między dyscyplinami, lecz współpracować przy analizach konkretnych problemów i nowych sytuacji społecznych.

Stojąc na ramionach gigantów, czyli o zasługach prof. Tomasza Gobana-Klasa dla badania mediów i komunikowania masowego to tytuł tekstu **Bogusława Nieremberga**. Autor przybliżył Czytelnikom życiorys Jubilata, jego publikacje książkowe (było ich — bagatela — 17) i ich najważniejsze tezy, przywołał Mistrzów, przyjaciół i znajomych Profesora, wreszcie przypomniał stanowiska, jakie T. Goban-Klas zajmował — m.in. był ekspertem Okrągłego Stołu, członkiem Rady Etyki Mediów, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu, członkiem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Był wielokrotnie odznaczany, m.in. Krzyżem Oficerskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Autor podkreślił rolę Jubilata w powołaniu nauk o mediach jako nowej dyscypliny akademickiej.

Tekst **Ignacego S. Fiuta**, *Między wolnością i odpowiedzialnością. Poglądy Tomasza Gobana-Klasa na etykę komunikowania*, stanowi próbę podsumowania stanowiska Jubilata w kwestiach aksjologii i etyki mediów, ulegającego zmianom wraz z ewolucją mediosfery. Niezależnie od tych przemian poglądy T. Gobana-Klasa zawsze eksponowały trzy fundamentalne wartości etyczne: wolność, odpowiedzialność i profesjonalizm, czyli tzw. trójkąt. Analizując podjęte zagadnienie, autor poparł swoje rozważania fragmentami najważniejszych monografii Jubilata. Podkreślił, że Goban-Klas reprezentuje nieco odmienne o tradycyjnego spojrzenie na etykę mediów, dostrzegając konieczność nie rygorystycznego lecz zbalansowanego podchodzenia do wartości wolności — w ścisłym związku z wartością odpowiedzialności.

Magdalena Szpunar w artykule *Status ontologiczny internetu w poglądach Tomasza Gobana-Klasa i rola Profesora w kształtowaniu nauki o mediach w Polsce* podkreśla, że ten wybitny badacz mediów dostrzega paradoksalną naturę Internetu już w samej jego nazwie, traktując go jako między-sieć, „system [...] tak złożony jak społeczeństwo”, a jednocześnie będący „jakby jego wirtualną kopią”. Kolejny paradoks zauważa w obfitości danych online i łatwości manipulowania nimi, co sprawia, iż człowiek — zamiast poszerzać dzięki Internetowi możliwości zmysłów — staje się nieodporny wobec bezmiaru informacji. Goban-Klas wyróżnia dwa typy użytkowania Internetu — surfowanie (niska forma) oraz żeglowanie (forma wyższa), nie dokonuje jednak prostego wartościowania: gorsze — lepsze użycie. W drugiej części artykułu autorka przybliżyła rolę Profesora w kształtowaniu nauki o mediach w naszym kraju, zarówno poprzez jego publikacje, jak i wystąpienia na kongresach i konferencjach poświęconych medioznawstwu.

Czy PR-owcy zagrażają dziennikarstwu? Związki public relations z media agenda setting to tytuł artykułu **Jerzego Olędzkiego**, który rozpoczyna opis niepokojącego zjawiska, jakim jest redukcja etatów dziennikarskich i zmniejszanie zespołów redakcyjnych przy coraz szerszym korzystaniu z materiałów dostarczanych przez specjalistów *public relations*. Funkcjonuje przekonanie, że na zawartość prasy, audycji radiowych i telewizyjnych coraz większy wpływ mają specjaliści PR oraz spin doktorzy. W Polsce nie prowadzono dotychczas badań na temat roli *public relations* w kształtowaniu zawartości mediów. Autor przytacza zatem wyniki niemieckich badań z tego zakresu (z lat 1979–1985 oraz z 2001 roku), które potwierdziły niski stopień własnej inicjatywy dziennikarzy oraz wysoki wpływ PR na tematykę wiadomości agencyjnych. W 2011 roku J. Olędzki przeprowadził ankietę wśród uczestników Kongresu Profesjonalistów Public Relations we Wrocławiu, a jej wyniki pokazują m.in., że polscy specjaliści PR mają wpływ na treści krajowych mediów i niemal połowa ich zawartości jest wynikiem działań konsultantów *public relations*.

W dziale *Media na świecie* zamieszczono cztery artykuły aż ośmiu uczonych zagranicznych, co jednoznacznie wskazuje na pozycję, jaką zajmuje w nauce mię-

dzynarodowej Jubilat. W pierwszym z nich, zatytułowanym *Die Elemente Content, Technik und Organisation In der Kommunikationswissenschaft (Elementy zawartości, technika i organizacja w nauce o komunikowaniu)*, jego autor, **Paul Klimsa**, zdając sobie sprawę, że dotychczasowe modele obrazujące złożoność procesu komunikacji w dobie digitalizacji mediów nie nadążają za zmianami i próbując zapełnić tę lukę, zaproponował własny model (CTO-Model). Uwzględnia on pomijany niejednokrotnie obszar produkcji medialnej i kładzie nacisk na współzależność przyczynowo-skutkową, zachodzącą pomiędzy takimi jej elementami, jak zawartość, technika i organizacja mediów. Największą wartość prezentowanego modelu zasadza się w tym, iż jego zastosowanie umożliwi objęcie refleksją naukową takich zjawisk, jak konwergencja i internacjonalizacja mediów.

Antoine de Tarlé jest autorem artykułu *Journaux et Internet: enjeu economique, enjeu democratique (Dzienniki i Internet: stawka ekonomiczna, stawka demokratyczna)*. Poddaje w nim analizie odpowiedzi na postawione tam pytania zawarte w dziennikach, głównie amerykańskich. Od roku 1995, wraz z erą Internetu, tradycyjne dzienniki przeżywają prawdziwą rewolucję, a stawka jest potrójna: ekonomiczna — jak sprawić, aby przetrwały? (co związane jest z finansami); etyczna — jak zapewnić w sieci sprawdzoną, wartościową informację?; wreszcie polityczna — jak zapewnić równy dostęp do pełnej, wiarygodnej i pluralistycznej informacji?

Thomas Bach, Mathias Weber i Oliver Quiring w artykule pt. *New Frames, Inter-Media Frame Transfer and The Financial Crisis (Oprawy medialne, ich transfer między mediami i kryzys finansowy)*, wykorzystując teorię oprawy, poddali analizie publikacje na tematy ekonomiczne w niemieckich gazetach u początków kryzysu finansowego. Celem badań było wskazanie ram, w jakich przedstawiane są wiadomości ekonomiczne, dokumentacja tych sposobów oprawy medialnej, ich występowania i dystrybucji w różnych mediach, wreszcie sprawdzenie, w jaki sposób media wzajemnie na siebie oddziałują. Autorzy wprowadzili pojęcie Transferu Ram Między Mediami, zastosowali stworzoną na potrzeby badań multimetodologię i ilościową analizę zawartości prasy, a także model szeregu czasowego ARIMA. Wykazali osiem sposobów oprawy wiadomości gospodarczych.

Dział *Media na świecie* zamyka artykuł *Soccer in the Media, Public Mood and Government Popularity (Piłka nożna w mediach, nastroje społeczne a popularność rządu)*, którego autorzy **Lutz M. Hagen, Reimar Zeh, Maike Müller-Klier** pokazują związek między medialnymi relacjami z meczów piłki nożnej a popularnością partii politycznych w trakcie kampanii wyborczej, organizowanej zwykle tuż po światowych rozgrywkach piłkarskich. Zdumiewająca jest zależność między sukcesami reprezentacji narodowej na boisku a zwycięstwem danego kandydata. Okazuje się, że ważną rolę w zachowaniach politycznych i kształtowaniu narodowej tożsamości odgrywają emocje, na które mają wpływ m.in. relacje sportowe. Rozgrywki sportowe mogą kształtować nastroje społeczne jedynie wtedy, gdy są relacjonowane

w mediach. Przedstawiona w artykule analiza zagadnienia pokazuje, że relacje medialne z meczów wpłynęły w tak znacznym stopniu na niemieckie nastroje polityczne, że mogły one przesądzić o wyniku wyborów w 2002 roku.

Dział *Materiały* przynosi dwa teksty. **Władysław Marek Kolasa** i **Michał Rogoż** w *Selekcyjnej bibliografii publikacji Tomasza Gobana-Klasa za lata 1968–2012* podjęli trud zarejestrowania 364 pozycji wydanych w tym okresie, porządkując je chronologicznie, aby jak najlepiej zaprezentować ewolucję zainteresowań Jubilata. Warto podkreślić, że obok b. licznych artykułów podejmujących niejednokrotnie nowe wątki badawcze prof. Goban-Klasa wydał aż 35 książek (w tym 25 monografii autorskich). Ciekawym dopełnieniem bibliografii jest wykres obrazujący liczbę publikacji na osi czasu; wynikają zeń dwa podstawowe wnioski — że Autor pracował ze zmienną, ale wysoką dynamiką oraz że aktywność naukowa Jubilata nie maleje od ponad 44 lat.

Kolejny tekst, pióra **Agnieszki Ciałek**, nosi tytuł *Nie tylko Internet. Nowe media w tekstach Profesora Tomasza Gobana-Klasa — okiem młodego badacza*. Artykuł napisany został z pozycji początkującego badacza nowych mediów, dlatego objął jedynie wycinek niezwykle bogatego, liczącego ponad trzysta pięćdziesiąt pozycji dorobku naukowego Jubilata. W najnowszej twórczości T. Gobana-Klasa można wyróżnić, zdaniem autorki, takie ważne wątki, jak: nowe media jako element kontynuacji historii mediów, aspekt technologiczny oraz społeczny nowych mediów, a także interdyscyplinarne inspiracje i nawiązania.

W dziale *Recenzje, omówienia, noty* znalazły się trzy recenzje publikacji: Jolanty Kępy-Mętrak, *Ustawicznie czujni... O dziennikarzach regionu kielecko-radomskiego (i nie tylko)* (Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, ss. 292); *Medialny obraz rodziny i płci* pod red. Katarzyny Pokornej-Ignatowicz (Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2012, ss. 214) oraz Krzysztofa Stępnika *Setna rocznica urodzin Józefa Ignacego Kraszewskiego w prasie warszawskiej* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012, ss. 140).

Zeszyt 1 zamykają: sprawozdanie z III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Niewygodne dla władzy: ograniczanie wolności słowa na ziemiach polskich od wieku XIX do czasów współczesnych” pióra **Agnieszki J. Cieślikowej** oraz omówienie Seminarium „Media władzy czy media obywateli? Komunikacja i media w animacji lokalnych polityk publicznych” autorstwa **Lidii Pokrzyckiej**.

Łączony zeszyt 2–4 zawiera, jak już wspomniano, wybrane teksty z wersji online. Otwiera go słowo *Od redaktora*. Materiał pogrupowano w pięciu działach.

Dział *Rozprawy i artykuły* rozpoczyna artykuł **Walerego Pisarka** w języku angielskim zatytułowany *Past challenges to Journalism: Great ideas of the Seventies and Eighties revisited (Dawne wyzwania dla dziennikarstwa. Odświeżone spojrzenie na wielkie idee lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych)*. Autor zwrócił uwagę na znaczącą rolę badań nad mediami masowymi w przekształcaniu powojennego

systemu politycznego w okresie 1960–1990, a zwłaszcza w latach siedemdziesiątych. Inspiratorami i popularyzatorami idei rozwiązywania problemów społecznych i politycznych za pomocą mass mediów były ONZ i UNESCO. Zorganizowana przez tę ostatnią organizację w 1969 roku konferencja w Montrealu dała podwaliny światowej kariery badań nad komunikowaniem masowym, kolejnymi krokami były: „Deklaracja w sprawie mediów” przyjęta w 1978 roku, powołanie Komisji MacBride’a i powstanie jej raportu, wreszcie przyjęcie „Międzynarodowego programu rozwoju komunikacji”. Wszystko to przyczyniło się z pewnością do zaakceptowania kompromisowych rozwiązań trzeciego koszyka aktu końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, a co za tym idzie do stworzenia podstaw niekontrolowanego dwukierunkowego przepływu informacji w systemie ZSRR.

Michał Miarczyński poruszył interesujący temat: *Zasada domniemania niewinności i jej realizacja w polskiej prasie*. Problem ten pojawia się stosunkowo często w polskich mediach. Autor wyjaśnił wprawdzie istotę pojęcia domniemania niewinności w polskim prawie, zwracając uwagę na niezgodność zapisu prawa prasowego z jego odpowiednikiem w Kodeksie postępowania karnego oraz artykułem 42 ust. 3 Konstytucji RP. W drugiej części artykułu zajął się stosunkiem mediów informacyjnych do zasady domniemania niewinności. Opisał zjawiska mogące negatywnie wpływać na przestrzeganie tej zasady oraz przybliżył nieliczne badania na ten temat, m.in. polsko-niemieckie z lat 1988–1990 oraz późniejsze, z 1996 roku, autorstwa Moniki Nawary. W trzeciej części podsumował własne badania przeprowadzone w 2010 roku na próbie badawczej obejmujące cztery tytuły: „Gazetę Wyborczą”, „Dziennik Polski”, „Super Express” oraz „Fakt”. Wyniki nie napawają optymizmem: w pierwszym etapie spośród 80 wiadomości dotyczących przestępczości aż 67 naruszało zasadę domniemania niewinności (83,7%), w drugim etapie, z liczniejszą próbą (335 doniesień prasowych), wynik był podobny — 84,5% tekstów złamało omawianą zasadę. Dodać należy, że zarówno pod względem liczby tekstów o tej tematyce, jak i odsetka naruszeń zasady domniemania niewinności dominowały tabloidy. W ostatniej części tekstu autor poddał analizie specyficzny język wiadomości kryminalnych publikowanych na łamach badanych dzienników.

Danuta Kępa-Figura w artykule pt. *Świat w informacji dziennikarskiej — informacja czy interpretacja. Analiza językoznawcza* podejmuje refleksję na temat kolizji między zakładaną funkcją informacji dziennikarskiej a praktyką informacyjną. W swych rozważaniach uwzględniła teorię relatywizmu językowego oraz koncepcję kooperacji językowej Grice’a. Dokonała analizy informacji dziennikarskich zamieszczanych na portalach internetowych wysuwając dwa wnioski: po pierwsze, iż treść informacji dziennikarskiej nie może być wyłącznie informacją, lecz musi być interpretacją, gdyż człowiek za poznanie świata płaci cenę, jaką jest brak obiektywizmu; po wtóre — ów brak obiektywizmu jest przez człowieka ignorowany, co prowadzi do przekonania, że niektóre teksty założenia obiektywizmu jednak respektują.

Tomasz Mielczarek podjął w swoim tekście pt. *Misja czy komercja — ewolucja programu Telewizji Polskiej SA* analizę zadań misyjnych realizowanych przez TVP, dochodząc do wniosku, że stawiane przed telewizją publiczną zadanie realizacji misji publicznej staje się nierealne przy użyciu środków właściwych telewizjom komercyjnym. W efekcie TVP skupia się na realizacji programów zapewniających wysoką oglądalność, a co za tym idzie — wysokie wpływy z reklam. Programy realizujące misję nadawcy publicznego nadawane są albo w pasmach niskiej oglądalności, albo trafiają do kanałów tematycznych. Brak zagwarantowanych środków powoduje, że telewizja publiczna wypełnia swoje ustawowe zadania w coraz mniejszym stopniu.

Olga Dąbrowska-Cendrowska w artykule *Rozmawianie na ekranie — polska telewizja śniadaniowa w roli porannego towarzysza* zainteresowała się tym, jakimi treściami wypełnione są poranne bloki popularnych programów polskiej telewizji oraz jak wyglądały proporcje pomiędzy stałymi kategoriami badanych magazynów a podejmowaną tematyką życia codziennego. Autorka poddała analizie dwa programy: „Pytanie na śniadanie” emitowany w TVP2 oraz „Dzień dobry TVN”, oba obecne na antenie od co najmniej 10 lat. Artykuł ilustrowany jest wykresami, a dane ujęte zostały w formie tabelarycznej. Najczęściej poruszaną tematyką w obu programach okazały się: poradnictwo psychologiczne oraz celebryci, zostawiając daleko w tyle inne zagadnienia.

Kolejny tekst to artykuł **Moniki Wawer**: *O granicach kreacji we współczesnym reportażu i dokumencie telewizyjnym*. Autorka podjęła próbę ustalenia przebiegu granicy między dozwoloną i niedozwoloną kreacją w telewizyjnych programach dokumentalnych. Wśród reportaży wzięła po uwagę takie produkcje, jak TVN-owski „Superwizjer” czy „Uwaga!”, „Celownik” i „Ekspres Reporterów” TVP, polsatowskie „Interwencje” oraz dwie produkcje zagraniczne. Skoncentrowała się na materiałach, które zrealizowano przy wykorzystaniu klasycznych form. Pokazała również przykłady realizacji wykorzystujących prowokację dziennikarską i rekonstrukcję faktów. Zwróciła uwagę, że granice kreacji w reportażu czy dokumencie telewizyjnym są wciąż nieokreślone.

W artykule **Marty Majorek**: *Od kultury ‘tylko do odczytu’ do kultury kreatywności. YouTube jako medium demokratyzujące przestrzeń współczesnej twórczości* przedstawiono rolę portalu YouTube w demokratyzowaniu przestrzeni audiowizualnej. Dystans między profesjonalnymi producentami a amatorami został tu zminimalizowany dzięki szerokiemu dostępowi do serwisu i prawie nieskrępowanej możliwości publikowania w nim najróżniejszych nagrań wideo. Autorka artykułu próbuje odpowiedzieć na pytania: czy zaprezentowany trend jest stały a społeczność korzystająca z portalu nadal będzie podążać tą liberalną drogą, czy też pojawi się trend odwrotny, ograniczający samowolę? A jeśli tak, to czy będzie to zamach na dotychczasowy demokratyczny charakter YouTube czy raczej wyraz dążenia do podniesienia jakości zasobów tej ogromnej telewizji sieciowej?

Mateusz Zapała zaprezentował *Polski rynek komiksowy w latach 1989–2010*. Autor starał się określić jego rozmiar i przedstawić dynamikę rozwoju poszczególnych segmentów. Najistotniejszą częścią artykułu jest omówienie działalności wydawców komiksów oraz najważniejszych tytułów opublikowanych ich nakładem. Autor uwzględnił niemal wszystkie przejawy tej działalności wydawniczej, a więc: albumy z europejskimi, amerykańskimi i azjatyckimi komiksami, magazyny komiksowe, czasopisma dla dzieci i młodzieży zawierające historyjki obrazkowe. Walorem tekstu są liczne dane liczbowe ujęte w postaci tabel i wykresów. M. Zapała pokusił się również o sformułowanie autorskiej definicji rynku komiksowego.

W dziale *Media na świecie* zamieszczono trzy artykuły. Pierwszy z nich, którego autorką jest **Urszula Kolberová** z Uniwersytetu w Ostrawie, nosi tytuł *Polskojęzyczne media na Zaolziu*. Tekst ma charakter przeglądu: najpierw dokonano w nim krótkiego przeglądu polskiego czasopiśmiennictwa na tym obszarze od zakończenia II wojny światowej do 2012 roku. Autorka więcej uwagi poświęciła gazecie „Głos Ludu”, miesięcznikowi „Zwrot” oraz pismom dla dzieci i młodzieży: „Jutrzence”, „Ogniwu” i „Naszej Gazecie”. Ponadto omówiła polskojęzyczne audycje w ostrawskiej rozgłośni radiowej oraz programy w języku polskim emitowane w telewizji regionalnej i I programie czeskiej telewizji.

Analiza fasetowa tekstów prasowych jako metoda rekonstrukcji sposobów profilowania zdarzeń globalnych (na przykładzie polskich i amerykańskich wiadomości dotyczących operacji „Świt Odysei” w Libii) to tytuł artykułu **Michała Wilczewskiego**. Podjął on próbę zbadania relacji tekst-rzeczywistość w procesie kreowania rzeczywistości medialnej przez prasę. Autora zainteresowało zjawisko tekstowego profilowania konfliktu zbrojnego w Libii oraz aksjologizacja uczestników tegoż konfliktu. Analiza fasetowa wiadomości prasowych w „Gazecie Wyborczej” wykazała, że eksponowano tam rolę europejskich sojuszników USA oraz prezentowano opinię świata arabskiego, w „Rzeczpospolitej” zaś kładziono nacisk na opinie krytyczne. W prasie amerykańskiej opinie również były zróżnicowane: „Washington Post” przedstawiał spolaryzowany punkt widzenia — świat arabski vs. świat zachodni, w „Washington Times” przede wszystkim prezentowano amerykański punkt widzenia na operację w Libii. Jeśli chodzi o wartościowanie bohaterów, to większość ocen miała charakter negatywny.

Lidia Pokrzycka w artykule *Kształcenie dziennikarzy w Islandii. Teoria i praktyka* opisała zagadnienie na podstawie własnych doświadczeń i badań (autorka prowadziła cykl wykładów w University of Iceland, odbyła również staż w popularnym miejscowym czasopiśmie). Doszła do wniosku, że kształcenie dziennikarzy w tym kraju jest prowadzone w sposób nowoczesny i dostosowany do zmieniającej się rzeczywistości. Rynek medialny w Islandii, który decyduje w ostateczności o tym, czy owa edukacja jest wystarczająca, jest zbyt mały, aby zachować pełną niezależność od decydentów politycznych i reklamodawców.

W dziale *Z historii mediów* opublikowano dwa teksty. Pierwszy z nich, autorstwa **Władysława Marka Kolasy** nosi tytuł *Prasa Wielkiej Emigracji (1832–1870) w polskim prasoznawstwie*. Artykuł przynosi zwięzłą charakterystykę czasopism Wielkiej Emigracji, ich statystykę i typologię, a także omówienie kierunków i wyników badań podejmowanych przez historyków po II wojnie światowej. Do oceny dorobku badawczego autor wykorzystał w szerokim zakresie analizę cytowań. Jak się okazuje, zainteresowanie badaczy prasą Wielkiej Emigracji było umiarkowane — łącznie ukazały się na ten temat 83 prace autorstwa 55 uczonych, cytowane w obrębie dyscypliny 257 razy. Największy dorobek w tym zakresie mieli: Sławomir Kalembka, Ludwik Gocel, Stanisław Szostakowski, a także historycy literatury — Maria Staszewska i Halina Stankowska, historycy: Stefan Kieniewicz, Ludwik Zieliński i Marian Tyrowicz. W omawianym obszarze badań na wyróżnienie zasługują trzy monografie autorstwa S. Kalembki, S. Szostakowskiego i H. Stankowskiej. Autor artykułu konstatuje, że temat ten jest stosunkowo dobrze opracowany, brakuje jednak nowoczesnej bibliografii tytułów.

Prasowa działalność wydawnicza krakowskiego Towarzystwa Gospodarczo-Rolniczego w latach 1850–1862 to temat rozważań **Piotra Przybytki**. Autor omówił starania Towarzystwa podjęte w celu powołania własnego organu prasowego w Krakowie; w efekcie w 1850 roku ukazywać się zaczął „Dodatek do Czasu” poświęcony przemysłowi, rolnictwu i technologii gospodarskiej, potem półrocznik „Rocznik c.k. Towarzystwa Gospodarczo-Rolniczego Krakowskiego wychodzący w latach 1851–1853, wreszcie „Tygodnik Rolniczo-Przemysłowy” (1854–1862). W artykule scharakteryzowano gatunki prasowe i rubryki występujące na łamach omawianych pism, ich autorów i podejmowaną tematykę. Przedstawiono też plany wydawania pisma „dla ludu”, nigdy nie zrealizowane.

Dział *Materiały* przynosi trzy teksty. **Justyna Dobrołowicz** zajęła się zagadnieniem: *Polska edukacja na łamach tygodników opiniotwórczych — w latach 2009–2010*. Autorka przeanalizowała 115 tekstów na temat szkoły i edukacji opublikowanych na łamach „Wprost”, „Newsweeka”, „Polityki”, „Gościa Niedzielnego” i „Przeglądu” pod kątem poszukiwania odpowiedzi na trzy pytania: 1) Przy użyciu jakich środków językowych budowany jest dyskurs o edukacji?, 2) Jakie wątki tematyczne związane z edukacją akcentowane są w analizowanych czasopiśmiech?, 3) Jakie mogą być rezultaty dyskursu o edukacji prowadzonego na łamach analizowanych czasopiśmiech? Czytelników zainteresowanych poznaniem odpowiedzi zapraszam do lektury artykułu.

Anna Wileczek zajęła się zagadnieniem *Medialności „młodomowy”* czyli funkcjonowaniem potocznej polszczyzny młodzieżowej w przestrzeni kulturowej. Ten ekspresywny i ludyczny rejestr językowy stał się według autorki nie tylko „mową młodych”, ale także swoistym „kodem” wyrażania ponowoczesnego stylu życia związanego z kultem młodości, luzu, dynamiki i otwartości na rozmaite porządki kulturowe. „Młodomowa” poddawana zabiegom „akceptatywnych stylizacji” — jak

to określił Stanisław Balbus — funkcjonuje we współczesnym dyskursie medialnym, w tekstach artystycznych, paraartystycznych i folklorystycznych. Autorka wskazuje kilka strategii pragmatycznych, które wyznaczają kierunki tych stylizacji. Zadaje też pytanie, czy „młodomowa” i „socjolekt młodzieżowy” to nadal te same zjawiska?

Programy muzyczne i dziennikarstwo muzyczne w TVP Wrocław w latach 1962–2010 stały się kanwą artykułu **Izabelli Starzec-Kosowskiej**. Autorka przedstawiła muzyczną ofertę programową wrocławskiego ośrodka telewizyjnego oraz rozwój dziennikarstwa muzycznego tamże od momentu powstania ośrodka TVP Wrocław po czasy współczesne. Oparła się w swojej publikacji na krytycznej analizie dokumentów pisemnych i wizyjnych z OTV Wrocław. Analiza sprawozdań emisyjnych pozwoliła na prześledzenie ewolucji anteny muzycznej w badanym okresie. Autorka doszła do niezbyt pocieszających wniosków, a mianowicie konstatacji, iż emisja muzyki i programów muzycznych we wrocławskim ośrodku telewizyjnym jest coraz bardziej ograniczana i prowadzi do deprecjacji i marginalizowania dziennikarstwa muzycznego przez decydentów.

W zamykającym numer dziale zatytułowanym *Kronika Naukowa, Sprawozdania, Przeglądy* znalazło się wspomnienie Walerego Pisarka o prasoznawcy Henryku Siwku (1940–2013), zaś dorobek prasoznawczy zmarłego badacza (bibliografia opracowań 1967–1998) zestawił Władysław Marek Kolasa.

Prezentowany rocznik „Zeszytów Prasoznawczych” zawiera interesujący wybór tekstów o charakterze teoretycznym, historycznym, jak i traktujących o świecie mediów. Grono autorów, co sygnalizowałem już w omówieniu rocznika 2012, poszerzone zostało o osoby niezwiązane z krakowskim środowiskiem akademickim, co więcej — wiele tekstów nadeszła autorzy z zagranicy. Gorąco zachęcam do lektury „Zeszytów Prasoznawczych” — w zależności od upodobań — czy to w Sieci, czy też w formie drukowanej. Na pewno nie będzie to czas stracony.